

IZHAJA VSAK DAN

Čas od nedeljah in praznikov ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj. Posamične števe, se prodajajo po 3 nov. (6 stot.) v mnogih kavararnah v Trstu in okolici. Gorici, Kranju, Št. Petru, Postojni, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolmini, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele števe, po 5 nov. (10 stot.)

IZLAZI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 kolona. CENE: Trgovinski in obrtni oglasi po 8 st. mm. smetnice, zahvale, poslanice, oglasi denarnih zavodov po 30 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka naslednja vrsta K 2. Mali oglasi po 4 stot. beseda, najmanj pa 10 stot. Oglase sprejema Inzeratni oddelček uprave „Edinosti“. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“. Plačljivo in točljivo v Trstu.

EDINOST

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

„V edinosti je moč“

NAROČNINA ZNAŠA

za celo leto 24 K, pol leta 12 K, 3 meseca 6 K; za naročbe brez doposlane naročnine, se uprava ne ozira. Naročnina na nedeljske izdaje „EDINOSTI“ stane 1 se celo leto Kron 2.50, za pol leta Kron 1.25.

Vsi dopisi naj se pošiljajo na urednišvo lista. Nefrankevana pisma se ne sprejemajo in rokajati se ne vračajo. Naročnino, oglašne in reklamacije je pošiljati na upravo lista.

UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 20 (Narodni dom).

Izdajatelj in odgovorni urednik **ŠTEFAN GODINA**. Lastnik koncerna lista „Edinost“. — Natisnila Tiskarna „Edinost“, vpisana zadruga z omejenim poročstvom v Trstu, ulica Giorgio Galatti št. 20.

Polno-hranilni račun Rev. 841-652. TELEFON št. 1352.

BRZOJAVNE VESTI.

Deželnozbornske volitve na Kranjskem.

V Ljubljani ožja volitev, na deželi zmagala S. L. S.

LJUBLJANA 1. (Izv.) Danes so se pričele na Kranjskem deželnozbornske volitve in sicer je volila danes splošna kurija.

V Ljubljani je potrebna ožja volitev med kandidatom narodno napredne stranke in kandidatom S. L. S. Oddan je bilo 5746 glasov in so dobili: narodno napredni kandidat Josip Turk 2684, kandidat S. L. S. Ivan Kregar 1526, socialist Etbin Kristan 842, Nemec Brandt 444 glasov. Praznih glasovnic je bilo 172, neveljavnih 62, razcepjenih 16.

V vseh 10 okrajih na deželi so zmagali kandidati S. L. S. Pripomniti pa je, da je število naprednih glasov neobičajno narastlo; v mnogih občinah, ki so volile dosedaj klerikalno, so dobili naprednjaki večino. V ljubljanskih naprednih krogih so vzbudila volilna poročila z dežele splošno zadovoljstvo.

Restitucija hrvatske ustave.

DUNAJ 1. (Izv.) Novolmenovani hrvatski ban, baron Ivan Skerlec, je prispel danes na Dunaj in bo jutri zaprlježen od cesarja. Saborske volitve so razpisane za 16. t. m., eventualne ožje volitve za 17. t. m. Sabor se sestane že 27. t. m.

Plenarna seja ogrske delegacije.

DUNAJ 1. (Kor.) Danes se je višla plenarna seja ogrske delegacije, katere so se udeležili tudi opozicijski delegati. Začetkom se je je grf Mihael Karolyi odgovarjal na osebne napade grofa Tisze, nakar se je oglasil k poslovniku grf Apponyi, ki je ostro napadel predsedstvo, češ, da takoj odzvrne vsakemu besedo, če le izpregovori besedo „Panama“.

Grof Hadik je energično protestiral proti uporabi parlamentarne straže v delegacijah, kar pomeni kršenje imunitetne pravice delegatov. Zshetava natančnega pojava, na podlagi katere doiočbe je bila nastavljena parlamentarna straža in če se bo uporabljala ista tudi pri skupni seji z avstrijsko delegacijo.

Baron Lang izraža prepričanje, da straži ne bo treba posredovati. Če pride do skupne seje z avstrijsko delegacijo, se bo o vprašanju ogrske parlamentarne straže še posebej razpravljalo.

Nato je bila seja do 1/4 popoldne prekinjena.

V popoldanski seji je grf Apponyi razmotril o pravnem stališču delegacij. Klub temu, da ni pristal na pogodbo iz leta 1867, mora vendar konstatirati, da imajo delegacije pravice, kakor jih nima noben odsek. V zakonu ni nobene točke, ki bi dovoljevala parlamentarno stražo.

Grof Khuen je branil postopanje predsednika, nakar je predsednik zaključil debato o tem vprašanju.

Prihodnja seja v torek, dne 9. t. m. z dnevnim redom: Proračun zunanega ministrstva.

PODLISTEK.

Rdeči mlin.

Roman. Spisal Xavier de Montépin.

— Gospod vikomt — se je oglasil nekdo izmed gospodov, ki so stali okoli mize — štel bi si v veliko čast, ko bi hotel z menoj nadaljevati partijo.

— Ah, vi ste, gospod de Lascars — je odgovoril vikomt, pozdravljajoč ga z glavo in roko. — Na razpolago sem vam.

Ko je mark d'Hérouville čul izgovoriti ime Lascars, se mu je čelo namrdnilo in izrazil neznanost in zaničevanje mu je zaigral po obrazu. Hotel je že izpregovoriti, pa se je premislil. Stopil pa je bliže in sicer tako, da je mogel natančno opazovati vikomtovega nasprotnika.

— A kaj naj igrava, gospod baron? — je vprašal vikomt.

— Monsieur,* igram, kar je vam drago. Toda rad stavim veliko, in kakor mislim, ste tudi vi moje misli. Petsto zlatihkov.

— Sprejemam!

*) Monsieur (izg. — mosjé) — gospod, moj gospod.

Revansa za Trst v Dubrovniku.

DUBROVNIK 1. (Izv.) Snoči bi morala igrati v tujaknjem gledališču neka italijanska družba. Občinstva se je polastilo radi tega veliko razburjenje in je prišlo končno pred predstavo do velikih demonstracij. Mnogoštevilna množica je med klic „Dol z Riccordi-jem!“ udrla pred gledališče baš v trenutku, ko bi se imela pričeti predstava. Pri vratih je prišlo nato do hudih spopadov, tekoni katerih so bili Italijani tepeni, njih blagajnik Nardelli pa ranjen. Kmalu je došla na lice mesta policija, ki je množico razgurala in aretirala 72 oseb. Množica je razšla nato med prepevanjem narodnih himen in klici „Živel jugoslovanski Trst!“ v predmestje Ploče, odkoder se je potem mirno razšla.

Srbo hrvaščina v konzularni akademiji. **DUNAJ 1. (Izv.)** S tekočim letom je bila sprejeta v učni načrt konzularne akademije tudi srbo-hrvaščina. Novi kurz vsebuje tri letnike. Poučeval bo redni javni profesor srbske filologije na dunajskem vseučilišču, dr. Milan Rešetar.

Dinastično vprašanje na Bolgarskem.

DUNAJ 1. (Izv.) Iz Seije tudi že danes ni nobenih poročil o kakem sprejemu kralja Ferdinanda. Na Dunaju vlada radi tega precejšnje vznemirjenje in to tembolj, ker prihajajo preko Pariza vesti, da je prišel kralj v mesto popolnoma neopažno in se skriva sedaj v svoji palači, boječ se kakega atentata.

Polom ogrske banke.

PEČUH 1. (Kor.) Tujaknja banka Karel M. Ullmann je napovedala insolvenco. Pasiva znašajo 2-2 milijona kron. Bančni šef Holoman Tegydi, ki je pobegnil, je poslal z Dunaja pismo, v katerem priznava svojo krivdo in sponoča, da se nikdar ne vrne. Firma je obstojala že 45 let in je uživala velik ugled.

Povratak prestolonaslednika iz Angleske.

DUNAJ 1. (Kor.) Prestolonaslednik, nadvojvoda Franc Ferdinand, se je s svojo soprogo danes vrnil z Angleskega in prispel semkam.

Ugron odpotoval iz Belgrad.

BELGRAD 1. (Kor.) Poslanik pl. Ugron je danes odpotoval iz Belgrada, da prevzame svoje novo mesto v zunanjem ministrstvu. Poslanika so spremili na kolodvor mloistrski predsednik Pašić in vsi člani diplomatskega zbora.

Rusija proti nemški vojaški misiji v Turčiji.

LONDON 1. (Izv.) Tujaknja diplomatski krogi zasledujejo z velikim interesom rusko akcijo proti nemški vojaški misiji v Turčiji, ki je bila poklicana v svrhu izvedbe reform v turški armadi. Anglija in Francija se popolaoma strinjata z ruskim postopanjem, ker bi nemški inštruktorji na Turškem le še bolj okrepili nemški vpliv v Mali Aziji, kar bi škodovalo tudi angleškim in francoskim interesom.

Rusko-srbska-črnogorska vojaška konvencija.

DUNAJ 1. (Izv.) Listi poročajo razkritje, da je bila 1. 1912 med Rusijo, Srbijo in Črnogoro sklenjena vojaška konvencija.

Protivojaške revolte v Alzaciji.

DONAUESCHINGEN 1. (Kor.) Cesar Viljem je sprejel danes vojnega ministra in

Lascars je potegnil iz žepa listnico, polno bankovcev generalnih davčnih zakupnikov.

— Tu notri je stotisoč liver — je dejal. — Ali jih izgubim, ali pa podvoji/m. To je moj namen.

— Bodí tako, gospod baron. Do zadnjega svojega franka sem vam na razpolago.

Igra se je pričela.

Lascars je izgubil prvo in drugo, dobil pa je tretjo partijo. Po preteku ene ure, ko mu je bila sreča zdaj mila, zdaj nemila, mu je ostal od njegovih bankovcev le še znesek dvajsetstisoč liver. Izgubil je torej osemdesetstisoč liver. Vzlic temu pa je bil popolnoma ravnodušen in v licu mu ni bilo opaziti niti najmanjšega sledu zlovolje.

— Vraga, gospod baron — je vzkliknil vikomt — vi ste res brezprizmeren igralec in edino d'Hérouville zna izgubljati tako dostojno, kakor vi. Ali naj nadaljujema?

— Gotovo, gospod vikomt.

Za trenutek prekinjena igra se je zopet nadaljevala. Razlika je bila le, da se je sreča odslej z neko posebno vztrajnostjo oprileta barona, ki ni le zopet prilgal svoje izgube, temveč tudi onih šesdesetstisoč liver, ki jih je prilgal vikomt prej, in poleg tega še dvajsetstisoč liver, ki jih je vzel iz lastnega žepa.

šefa vojaškega kabineta v posebni avdijenci, da mu poročata o dogodkih v Savernu.

STRASSBURG 1. (Izv.) V mestu Saverne vlada skoro obsedno stanje. Prebivalstvo pod 18 let ne sme v mraku na ulice in ob 10 zvečer morajo biti zaprti vsi javni lokali. Vojaške oblasti so na pritisk zmernejših strank uvedle strogo preiskavo, ki je dognala, da sta glavna krivca poročnik Forstner in njegov polkovnik Reutter. Oba oficirja bosta najbrže prestavljena. Tudi stališče cesarskega namestnika, grofa Wedla, je precej omajano.

Ovadbá proti Lukacsu.

BUDIMPEŠTA 1. (Izv.) Bivši poslanec dr. Borzsky je vložil danes pri državnem pravdnštvu kazensko ovadbo proti Lukacsu, češ, da se je dal v zadevi igralne banke v Pešti podkupiti. Državno pravdnštvo bo sedaj primorano, uvesti proti Lukacsu kazensko preiskavo.

Gališki deželni zbor.

LVOV 1. (Izv.) Na dnevnem redu prve seje gališkega deželnega zbora bo samo verificiranje mandatov. Deželni zbor za enkrat še ne bo volil deželnih odborikov, ker v tem vprašanju med Rusini in Poljaki še vedno ni prišlo do sporazuma. Pač pa bo izvoljena volilno-reformna komisija, ki ji bo takoj izročena vladna predloga o volilni reformi. Predsednik komisije bo najbrže kak poljski konservativec.

Rusko-turški spor.

CARIGRAD 13. (Izv.) Ruski podanik Kavakli Mustafa, ki je bil aretiran radi umora Mahmud Šefket paše, je v nekem predmestju nenadoma umrl. Istotako je umrl nenadoma tudi neki oficir, ki je bil obdožen veleizdaše.

Veliki vezir je obvestil ruskega poslanika, da je izvršil Kavakli samomor. Vprašanje je, če se bo Rusija s to izjavo Turčije zadovoljila.

CARIGRAD 1. (Kor.) Glasom poročil iz ruskih virov se je včeraj veliki vezir opravičil pri poslaniku Giersu radi aretacije Kavakli Mustafe in izjavil, da ga vlada ne more izročiti, ker je že izvršil samomor. Poslanik Giers je odgovoril, da se ne more zadovoljiti z ustmenim opravičevanjem in je zahteval pismeno opravičilo. Pristavil je tudi, da premestitev generalnega ravnatelja policije Azmija nikakor ne zadostuje, temveč da mora biti odstavljen.

Malinov o vzrokih bolgarske nesreče.

SOFIJA 1. (Kor.) Vodja demokratov, nekdanji minister Malinov je imel tu včeraj veliko zborovanje, na katerem je izjavil: Nesrečo Bolgarske je zakrivila cela vrsta napak voditeljev vlade. Glavna napaka je bila sklenitev pogodbe s Srbijo in Grško. On sam je kot svojkasni ministrski predsednik predlog, da naj se sklene v svrhu razdelitve Macedonije zveza z Grško, takoj odločno odklonil. Radi tega je tudi pozneje na srbski predlog glede zveze odgovoril, da Bolgarska nikdar ne more privoliti v delitev vilajeta Skoplje. Zavrača tudi trditve, da bi oddal avstrijski predlog glede razdelitve Srbije in izjavlja, da Avstrija nikdar ni stavila slšnega predloga.

Socialisti agitirajo v provinci proti rusofilom. Dr. Daneva volilci povsod bojkotirajo. Včeraj je morai v Mezđri odpovedati shod, ker ni imel nobenega poslušalca.

— Resnično, gospod baron — je rekel vikomt z nekoliko negotovim glasom — osušil ste me. Verjemite mi, da sem v svoje največje obžalovanje prisiljen, da preneham igrati.

— Ali zakaj pa vendar? — je vprašal Lascars. — Ref, ves obupan sem, da sem vas tako openil. Sicer pa: sreča je opoteča. Prej ali slej se izprevrže. Ponujam vam revanšo.

— Saj mi je vendar bilo v čast, da sem vam povedal, da ste me osušili.

— Ali hočete morda s tem namigovati, da morda dvomimo o vašem kreditu? To bi smatral za razžalitev. Prosim vas, sprejmi e zagotovilo, da mi popolnoma zadostuje vaša beseda in da sprejemam vsako vašo stavo.

— Če je stvar taka, sprejemam vašo ponudbo in sem vam prav hvaležen zato. Ali vam je prav, petdesetstisoč liver?

— Vi ukazujete in jaz ubogam.

Vikomt de la Guette je iztrgal iz svoje listnice list papirja in napisal nanj s svlačnikom:

„Dobro za svoto petdesetstisoč liver, plačljivo na pokaz prinosniku.“

Vikomt de la Guette.

Nova partija je trajala pe najst minut. Vikomt je izgubil. Lahna rdečica se mu je prikazala na obrazu in večkrat se je s tresočo roko pogladil po čelu.

Francoska zbornica.

PARIZ 1. (Kor.) Danes je bila zaljučena generalna debata o najetju posojila. V specialni debati je izjavil finančni minister, da se vlada nikakor ne more zadovoljiti z dovoljivjo 900 milijonskega posojila, ker s to svoto nikakor ne bi mogla pokriti vseh izdatkov za narodno obrambo. Poudarjal je tudi, da bi vlada smatrala za nezaupnico, če se ji ne dovoli zahtevano posojilo. V popoldanski seji je zbornica nato z 291 proti 270 glasov dovolila najetje posojila v znesku 1.300 milijonov.

Srečkanje.

DUNAJ 1. (Kor.) Pri današnjem srečkanju državnih srečk iz leta 1864. je zadela glavni dobiček 300.000 K serija 381 št. 9, 40.000 K serija 1712 št. 80, 20.000 K serija 3337 št. 12, po 10.000 K serija 1932 št. 61 in serija 2094 št. 43.

Velika poplava v Petrogradu.

PETROGRAD 1. (Kor.) Reka Neva je danes zjutraj silno narasla in preplavila vse nižje ležeče mestne dele. Topovi Petrogradovske trdnjave so oznanjali dopoldne pobjektivno možnost poplave.

Trieste o nulla v znamenju nožev!

Gradec, 29. novembra.

V četrtek zjutraj je započela „la balda nostra gioventù“ zopet svoje delo na univerzi v svrhu doseženja italijanske univerze v Trstu. Oficijelno so započeli to agitacijo s predajo memorandum na vseučilišnega rektorja dra. Seufert-a. Hoteli so pa že z veliko manifestacijo povečati vtis zopetne otvoritve njih vseučilišne — sezone. Zbralo se je kakih 100 italijanskih dijakov, ki so v izpovedu prikorakali do univerze. Nemci so pa vedeli za to namero že prej ter so pred Italijani zasedli rampo. Došli Italijani so se, videč že Nemce pripravljene, ustavili pred Nemci v vseučilišnem vrtu. Tu sta se odločila od Italijanske kolone dva Italijana ter sta dosegla od Nemcev svoboden dohod kot italijanska delegata k rektorju, kateremu sta vročila gortlemenim memorandum z nesramno zahtevo, naj rektor v znak simpatiziranja z italijanskim „kulturnim“ vseučiliščnim vprašanjem slišira vsa predavanja, drugače ....! Rektor je sicer ta migljaj s kolom razumel, ali izprevidel je vendarle, da to ne gre, da bi bili radi stotine Italijanskih dijakov — tisoči neitalijanskih dijakov oropani predavanj, ter je odklonil to zahtevo in pozval Italijane, naj bodo mirni! Deputacija se je vrnila h čakajočim Italijanom ter jih obvestila o pdriznosti rektorja, ki se je upal odkloniti njih „upravičeno“ zahtevo .... Med tem časom so pa letele z ene na drugo stran (in narobe) najlepše cvetke kulture. Teda so bili Italijani v večini. Videč to, so udarili na Nemce. Začelo se je pretepanje. Znaki obeh kultur — pred katerimi Bog obvaruj Slovence: palica z železnimi krogli, gorlače, kamenje in britve so začele reševati po glavah teh narodnih „mučnikov“ — „kulturno“ italijansko vseučiliščno vprašanje. Mnogo krvavih junačkov se je valjalo po akademskih tleh. Kar nasenkrat so se zablistali kalabreški noži! Pozneje aretirani Bolaffio je bil obdožen, da je urezal v obraz nekega burša, neveljivi argument: Trieste,

— Na piemiško besedo — je rekel Lascars — skoraj se sramujem svoje sreče.

— To bi ne bilo prav — je odgovoril vikomt, ki se mu je zopet povrnila dobra volja. — V igri, kakor v vojni in ljubezni, vsak zase. Prosim dovoljenja, da smem podvojitl svojo stavo.

— Privoljujem. Ali še bolje: predlagam vam, stavite vse, kar je denarja in bankovcev pred menoj, na eno potexo.

— Kako visok je znesek?

— Okrog dvestotintridesetstisoč liver.

De la Guette je trenutek pomišljal. V resnici je bil boj, ki ga je bilo treba izvojevati, zelo hud; toda bil je igralec z dušo in telesom in se je zato tudi dal zapeljati. Rekel je:

— Gospod baron, stavim teh dvestotintridesetstisoč liver.

Lahno mrmanje, ki je izražalo začudenje in bojazen, se je začelo med gledalci. Igralo se je sicer pri Cydalisi zelo visoko in marškateteristično je šlo v njenih dvoranah v eni noči v nič celo premoženje; toda tak znesek na eno samo karto je prekoračal vse dotedaj znane meje.

Marki d'Hérouville, ki je dotlej stal nepremično kakor kip, je začel opazovati barona s trdim, prodirajočim pogledom.

(Dalje.)

o teste roteli! Nemci so se ustrašili tega novega orožja ter so začeli kričati: „Wache, Wache!“ Tega klica so se Italijani ustrašili in v glavo jim je šinila rešilna misel: Baratterijeva taktika. Prišlo je junško bežanje na življenje in smrt. Policija je bila na zahtevo Nemcev seveda takoj na imenih vseučilišnih tleh in je aretirala več dijakov, med njimi omenjenega Bolaffio in nekega drugega Italijana radi manevriranja z noži. Napravila je konec tej argumentaciji s palicami o italijanski univerzi. Čim so se pa Nemci čutili varne pred italijanskimi noži, so pa oni zakrili zopet nesramnost. Oni so bili, ki so zahtevali polico. Ko jih je pa policija rešila italijanskim argumentom, so pa v zahvalo začeli kričati in protestirati, da je po njih samih priključena policija kršila imuniteto vseučilišča, ter so priključili rektorja, ki je protestiral proti kršenju avtonomije vseučilišča. Rektor je tudi nabli na vseučilišni črni deski proglas, v katerem je ostro obsodil „delo“ in argumentiranje z batnami od strani Italijanov za njih vseučilišče.

Tudi danes se je pričakovalo, da bodo Italijani in Nemci o italijanskem vseučilišču v Trstu zopet „disputirali“. Burši — oboroženi z gorjaci — so bili radi tega že ob 6 zjutraj na univerzi ter stražili svoj „Besitzstand, die deutsche Grazer Universität“, kakor se izraža „Tagespost“, ki pa, seve, namenoma pozablja, da graška univerza ni samo nemška in da je bila glasom njenega „Stiftungsbriefa“ namenjena tedanji skupini „Innerösterreich“, t. j. Štajerski, Koroški, Kranjski in Primorski, večinoma nemškimi deželami.

A danes Italijanov ni bilo. Ni se jim ljubilo več — bežati. Popravili so svoja orožja, ki bodo menda namenjena potem tržaškim Slovincem, ko dobe Italijani univerzo v Trstu. Med tem so pa Nemci — kakor pravi „Grazer Tagblatt“ — licitirali za „Südmärke“ po Italijanih na boljše izboljšene „argumente“ v podobi zlomljenih palic, nožev, strelj in servijer, ki naj bi italijanske glave pod naštopanimi trdimi klobuki varovali — nemških batn.

Danes popoldne pa so bili Italijani pri rektorju, kjer so na ukaz italijanskih državno-zbornih poslancev z Dunaja, izjavili, da opuste začasno „delovanje“ v korist svojega „kulturnega“ vprašanja.

Tako so se zmenili ti kulturni bratski zavetniki med seboj. Nekaj žalostnega pa črpamo mi Slovenci iz teh dogodkov. Vidimo, kako se italijanski dijaki s skrajnimi sredstvi zavzemajo za svoje ideale, vidimo njih trdno voljo, vidimo pa tudi, kako stoji vse italijansko ljudstvo in vsi njih poslanci od Pittece preko Bugatta do Pittouja zvesto za njimi. Kaj pa je z našim vseučilišnim vprašanjem? Vzrojili smo, manifestirali smo, pisale so se brošure v korist naše univerze, zložil se je vseučilišni fond. Po zablilo se je pa kmalu za to iz danes se lahko reče o našem vseučiliščnem vprašanju: „trdno spi, nezdramno spi“. Saj je prav... Saj ne potrebujemo univerze... rešijo nas... vodiški čudeži. Šolsko vprašanje je za nas bagatela... Glavno nam je: vseučiliški fond je žrtvovan strankarski samogoltnosti, aramotenje z lumpi in falci v glavnih naših glasilih, katerih odgovorna uredništva so sprejeli imuni državnozborni poslanci, da se bo, ad maiorem gloriam slovenskega naroda pred drugimi narodi, med volitvami lažje blatilo politične nasprotitke.

Tako pri nas, tako pri drugih! Tužna nam majka!

Podeželne električne centrale na Kranjskem.

Iz predavanja.

Po kratkem odmoru je prešel gospod predavatelj k tretjemu delu svojega temeljitega predavanja, k svoji kritiki vsega podjetja, ki pa je postala obenem kritika vsega delovanja na narodno ekonomskem polju na Kranjskem.

Kakor smo videli, je omenjal g. predavatelj, je ves projekt in začetje podjetja res dovršeno. Temu se ne da oporekati. Vse drugo pa je vprašanje, ki se tiče nacionalno-ekonomske vrednosti projekta. Kritikovati samo naprave kodli Zavrnice, ni moj namen, ker v tem slučaju bi ne imel nobenih kompetentnih podatkov, da izrečem sodbo o cellem projektiranem podjetju. Deželni odbor kranjski čuva jako skrbno skrivnost nadalnega projekta, kar gotovo ni utemeljeno. Ker je ta projekt zvezan z velikim rizikom, je nekako trgovsko podjetje, ki je postalo vzrok prepccrom in pravdam domačih strank, kakor

tudi tujih interesentov. Miadi Šaklje je zelo upoštevan in priznan kot strokovnjak, žali-bog malo pretemperamenten, kar je podjetju na kvar. Nastopile so pa tudi razne druge okolnosti, ki grozijo porušiti celo akcijo.

Pred vsemi je domača industrija, ki je na Kranjskem po pretežni večini še v nemških rokah, zagnala velik krik napram podjetju, trdeč, da hoče dežela monopolizirati vse vodne sile, ki jih bo potem prav drago prodajala. Ta trditve je pač neutemeljena, ker ni mogoče, da bi bila v normalnih razmerah industrija oškodovana; nasprotno bi to šele industrijo privabilo in nje razvoj na Kranjskem pospešilo, kajti vsako industrijsko podjetje, vsak posamezni industrijalec bi imel potrebno silo že pripravljeno. Načrt deželnega odbora odgovarja tudi modernim socialnim vprašanjem. Ne bilo bi prav, da bi prišel tako velik zaklad, kakor so vodne sile v roke posameznim izkoriščevalcem, ki bi jih izrabljali nepopolno, le v kolikor bi te sile sami potrebovali. Dežela pa ima ravno interes na tem, da se izrabljanje teh sil posploši in pride v čim širše ljudske sloje. S tega stališča se projektu ne da ugovarjati.

Cisto drugo lice pa zadobi ta akcija, ako primerjamo finančno moč Kranjske s kapitalom, ki ga je treba investirati pri podjetju. Kakor je znano iz časopisa je gospodarstvo Kranjske dežele jako pasivno. Primanjkljaj znaša poldrugi milijon kron. Ako pa na drugi strani pogledamo, kaj stane tako podjetje, prihajamo do naravnost horendnih svet! Dežela Kranjska bi potrebovala 60 do 80 milijonov kron, to pa tedaj, ako bi se projekt gradil polovico ceneje, kakor Završnica. Završnica je zelo drag projekt. Ena konjska sila pri povprečnem vodnem stanju bi prišla na 1000 K. V Nemčiji se izplača izrabljanje konjske sile ako ne presega zneska 500 mark, t. j. 600 K. Reklo bi se, da so mogoče pri nas razmere ugodnejše, toda ravno narobe. Prišla bi mnogo dražje z ozirom na to, da je naša industrija še popolnoma nerazvita, akcija železniškega ministrstva pa tudi še popolnoma negotova stvar. Govoriti o tej akciji je pač najbolj pitava fraza, ki si jo je mogel izmisliti deželni odbor kranjski.

Preostaja še eventualnost za izrabljanje električnih naprav v poljedelske namene. Vendar, v kolikor pozna te razmere predavatelj, ki se že dalje časa bavi specielno s proučevanjem poljedelskih naprav v naših krajih in posebno na Kranjskem, ni mogoče, da bi se moglo s poljedelstvom računati kakor z resnim odjemalcem vednih sil. Treba bi bilo investirati naravnost velikaanske svote. Bilo bi to vsaj v nekoliko opravičeno, ako bi bilo v naprej osigurano, da bi se te svote dobro obrestovale. To pa ni gotovo.

Dežela Kranjska pa je za izvedbo tega programa tudi dosti preslaba. Ako je deželni odbor stavljal te nekatere pogoje, da hoče realizirati oziroma pridržati si prvenstvo, je to naravnost smešno. Nastaja pa tudi vprašanje, če si more dežela Kranjska kaj takega želeli. S takimi napravami se Kranjska poljedelsko popolnoma uniči, ker je naravno, da se bo potem ljudstvo selilo z dežele v mesta, oziroma v industrijske centre. V koliko pa je upravičeno gnati kmeta z dežele v mesto, zamenjati poljedelstvo z industrijo — tega vprašanje pa si deželni odbor kranjski najbrž še sam ni stavljal.

To je moment, ki bi se moral posebno naglašati, tembolj, ako premislimo, da bi se ta denar dal dosti bolj plodno in uspešno naložiti v poljedelstvo samem. Vzemimo za primer samo ljubljansko barje. Ako bi se samo do tretjine posušilo in posejalo z navadnim travnišcem, pride, ako se računa met. stot sena po K 4 —, čistega dobička 4 milijoni kron na leto. Ako bi se to barje popolnoma posušilo, moderno obdelalo in zamenjalo z najbolj ekstenzivnimi kulturami, bi se na leto pridelalo za 14 milijonov kron! Ni to nikaka fabula, pač pa popolnoma možno. Zakaj bi se ne uporabil denar tu, kjer je dobro shranjen in nikakor zvezan s tolikim rizikom? — Popolnoma moderno osušenje barja, popolna ureditev razmer na barju, nabava potrebnih gnojil, strojev itd. bi se dalo napraviti po sodbi g. predavatelja z 10 do 12 milijoni kron. S tem zneskom bi se dal na ljubljanskem barju ustvariti naravnost raj. Ako pomislimo, da se v kratkem naseli sladkorna in še marsikatera druga industrija na Kranjskem, o kateri se danes še ne govori, moramo pač vprašati zakaj se ne zanima deželni odbor raje za poljedelstvo?

Za primer je navedel predavatelj samo barje in pustil neomenjene vse druge množevilne ureditve, ki bi bile potrebne za racionalnemu poljedelstvu, kakor pred vsemi moderno pašništvo, kateremu se pri nas ne

prisoja nikak večji pomen, ki pa je po drugod najlepše urejeno, tako da človeka srce boli, ako se spomni naših domačih zapuščenih pašnikov! Ze oblike naših zemljišč so take, da niso prikladne za uporabljanje racionalnih poljedelskih strojev. Lepi skupni kompleksi se parcelirajo in trgajo brez vsakega zmisla za praktično obdelovanje. Treba da bi bilo pred vsemi izvršiti v poljedelstvu komasacije, treba dati našim zemljiščem obliko, ki dopušča obdelovanje s stroji, treba bi bilo osnovati zadruge. Svojo zemljo bi morali smatrati naš kmet za kapital, a smatra ga za nekaj svetega, za kar se pravda in prepira, za kar živi in umira.

S kratka, naše poljedelstvo je živo potrebno modernizacije. Da je naše poljedelstvo manj vredno, kakor drugod, ni namreč krivo to, da se speča manj pridekov, krivo pa je, ker je ostal naš poljedelec pri tistem primitivnem obdelovanju zemlje, kakor njegov prednik — Adam... V tem pa tiči ravno tista zapreka, da smatrajo kmeta za nekaj manj vrednega in da preceñujemo industrijo. Predavatelj je prepričan, da bi se želelo na Kranjskem mnogo priljetee, ako bi mero-dajni faktorji uvaževali velikanski pomen našega poljedelstva ter mu priskočili na pomoč.

Ko je deželni odbor začel svojo akcijo, je pri nasproti liberalni strani nastal velik strah. Mislilo se je, da bodo klerikalci vsa deželo dobili v svojo oblast, zdelo se je to nekaj tako grandioznega, čemur bo težko konkurirati. Ne, strah je bil kakor se kaže, neupravičen.

Mnenje g. predavatelja je, da bi posebno slovenska mladina, ki izgublja čas z nepotrebnim besedičenjem izvrševala bolj svoje nalogo, kakor jo vrši, ako bi se ne bavila toliko z vodiškimi čudeži in dr. Krekovo ljubico, temveč bi opustila to svoje „življenje na cesti“, pa se podala raje domov k resnejšim študijam, kjer bi našla projekte, ki so dosti več vredni, kakor oni Slovenske ljudske stranke.

V naših časnikih se preveč kriči, a premalo dela. Treba je novih potov, pa žalobno kakor vse kaže, še dolgo časa ostane pri nas vse pri starem.

Pripomba uredništva: Kot nestrokovnjakim poročevalcem se nam je v to poročilo vtrila marsikatera napaka, od katerih naj vsaj nekatere popravimo. Tako naj se čita v večeršnji številki znamenja količine vode „Q“ ne pa „A“, vsled česar se glasi ona formula $A = Q \cdot H^m$.

Strokovnjaški bratec naj blagohotno morda še ostale popravi sam.

Domače vesti.

Danes, 2. grudnia, je v proslavo 65-letnice nastopa vlade Nj. Vel. cesarja šolski praznik. Vsi tedaj tudi danes ne bo pouka na slovenski obrta- in trgovsko-nadaljevalni šoli v ulici Stadion 20.

Kako govore pametni Italijani! V nedeljo predpoldne po 11 uri je stala na oglu ulice in trga S. Francesco družba 5 Tržačanov v živem razgovoru o dogodkih zadnjih dni vsled namestitkovih navedb proti renjolkolom. Eden iz družbe se je silno razvnel: „Potem, ko smo se toliko trudili in pehali, da smo tega „magna manzi“ (Pitacco) izvolili poslancem v državnem zboru, pa protežira sedaj tistih par (ra)bi izraz, ki ga tu ne morem ponoviti“, „romagnesi“.

Tako nam poroča slovenski inteligent — očividec, ki je slučajno šel mimo one družbe in dobro čul gori citirane besede. Ta izbruh jeze je gotovo simptomatičnega pomena za razpoloženje med tistim tržaškim ljudstvom, ki trpi škodo vsled protežiranja renjolkolov v področju občinske uprave tržaške. Je pa ta izraz ozlovoljenja v podkrepljevanje zatrdila poslanca dra Rybafa v parlamentu, da so prihajale k njemu deputacije domačih Italijanov, pritožujoč se radi poplave renjolkolov po občinskih službah. Pričajo ti pojavi dalje, da niso le Slovenci, ki občutijo to renjolkolsko nadlego kakor veliko kalamiteto, ampak tudi vse tisto domače prebivalstvo, ki si mora s poštenim delom služiti vsakdanjega kruha! Nam Slovincem morejo pač — četudi popolnoma neopravičeno — očitati, da „divjamo“ proti renjolkolom le zbog narodnega sovraštva, ali italijanski domačinom pač ne morejo očitati tega. Če so ti razsrjeni, potem je pač jasno, da renjolkolska poplava pomenja gospodarsko kalamiteto! To je jasno pokazal tudi Italijanski šod predmi-nole nedelje, sklican po odboru „za obrambo interesov Tržačanov“. To se pravi: boj proti renjolkolom, je boj za interese Tržačanov! S tega vidika treba presojati to vprašanje in tudi naše postopanje

ob njem, četudi ne tajimo, da tudi iz narodnih razlogov ne občutimo renjolkolske nadlege morda kakor kake — dobrote!

Niso le harlekinade! Prejeli smo: „Edinost“ označa demonstracije za laško vseučilišče v Trstu le kakor harlekinade. Jaz sodim drugače. To so po moji sodbi premišljena, po odgovornih čimteljih dobro organizirana dejanja, torej z jako resnim političnim ozadjem. Ne gre tu le za kulturno vprašanje, ampak namen tem demonstracijam je, da daje italijanski diplomaciji priliko, da kaže svojo moč nad avstrijsko, da inozemstvo prikaže v prilog politični poziciji Italijanov v Primorju, da se vmešava v naše notranje stvari in si torej dovoljuje ingerencije, ki bi morale biti principi-jelno izključene po najelementarnejšem razumevanju razmerja med državami! In v svoji skrajni konsekvenci imajo te demonstracije namen, da pripeljejo za tisto eventualnost, na katero je opozoril dr. Rybaf v svojem velikem govoru v parlamentu, ko je konstatiral, da se mi proti nobeni državi ne oborožujemo tako mrzličavo kakor proti Italiji.

So torej harlekinade in — niso! Laška mladina res uprizarja harlekinade, ali namen njih, ki jo izrabljajo in zlorabljajo, niso — otročarije. Avstrijska diplomacija ima sicer res mrtvo oko in skaljen pogled, ali tako očrne in kričeče stvari bi menda vendar-le mogla in morala videti!

Duhovščina in volitve. Povodom predstojetih volitev je izdal nadškof koadjutor dr. Bauer v Zagrebu na duhovščino zagrebške nadškofije okrožnico, v kateri jej daje navodila glede vedenja povodom volitev. Priznavač duhovščini svobodo političnega prepričanja, opozarja nadškof duhovščino, da jo vežejo zakoni morale. Potem opominja občinstvo, naj ne zanemarija svoje dolžnosti in naj ne podžiga naroda s hudimi in žaljivimi izrazi. Najstrožje pa prepoveduje zlorabljanje propovednice in cerkve v nedostojne agitatorične svrhe. Od vsakega duhovnika, ki nameruje kandidirati, zahteva, da zaprosi od njega dovoljenje za to, ki mu bo, vzešči v obzir vse razmere, podeljeno po možnosti. Sleditji spominja nadškof na odredbo ordinarjata, ki zabranjuje, da se duhovniki medsebojno žalijo po novinah. Duhovnik, ki bi se pregrešil proti tej odredbi, bo pozvan na strogo odgovornost.

Tako odredbo je izdal nadškof-koadjutor v — Zagrebu! Ali bi ne bila kaka podobna odredba precej umesna tudi v kaki drugi deželi? Saj Hrvatska menda ni tako daleč od Slovenije, da bi bile potrebe in koristi cerkve v njej posebno različne od onih v Hrvatski. In nadškof Bauer menda tudi nima slabšega razumevanja o koristih cerkve in dolžnostih duhovščine nego kak drug škof.

C. kr. davčna administracija naznana, da je en izdavek za leto 1913. izdanih plačilnih nalogov za osebno dohodnino glede davkoplačevalcev za cenilni okraj št. 1 Trst-mesto (I-IV. mestni okraj) in za cenilni okraj št. 2 Trst-okolica (IV. V. VI. predmestni okraj), katastralna občina Lonjer in I. in II. kmečki okraj) od dne 4. do 17. decembra 1913 v sobi št. 113 pri tukašnji davčni administraciji (Piazzetta Chiesa evangelica) v uradnih urah od 9 predp. do 2 pop. davkoplačevalcem osebne dohodnine rečenih cenilnih okrajev prosto na ogled izpostavljen.

Predavanje. Gospod dr. Egon Stare predava danes ob 8.30 zvečer v dvorani Slovenske Čitalnice in sicer o predmetu „Mojster Jan Hus in Jan Žižka“. Predavanje, ki je po vsebini sami zelo zanimivo, bo tudi ilustrirano z mnogimi skioptičnimi slikami. Režijski prispevek za člane 20 stotink, za nečlane 40 stot.

Smuški tečaj v Bohinjski Bistrici. Ako bodo snežne razmere ugodne, se priredi v drugi polovici meseca decembra t. l. smuški tečaj za začetnike v Bohinjski Bistrici. Zimsko-športni klub, alpska društva in prijatelji smuškega športa se opozarjajo na ta tečaj ter naj se eventualne prijave s prijavnico, ki znaša K 8 —, pošiljajo do 12. decembra t. l. na Deželno zvezo za tujski promet na Kranjskem v Ljubljani. Smuški tečaj bo trajal 8 do 10 dni ter je prevzel vodstvo g. poročnik Jul. Ragl. Natančne programe in informacije daje Deželna zveza za tujski promet na Kranjskem, Ljubljana.

Tržaška skupina društva nameščen-cev zavarovalnih zavodov v Avstriji je imela v nedeljo zborovanje ob veliki udeležbi. Po briljantnem enournem govoru dunajskega delegata Ernesta Lackenbacherja je bil sprejet sklep, s katerim pritrjuje zboro-

Osram

žična žarulja

70% štrupna prihranost
Sjajno bijelo svijetlo

Dobiva se v Trstu pri tvrdki R. DITMAR, Gebrüder Brunner, Piazza del Ponterosso št. 1.

valci sklepu meddeželne konference za uvedbo moderne službene pragmatike. Razmerje med nameščenci in zavodi naj stoji odsele na rednem kontraktu, sklenjenem na podlagi svobodnih pogajanj med organiziranimi nameščenci in dotičnim zavodom, in ne, kakor doslej, potem enostavnih naredb na podlagi gospodarske nadmoči ene ali druge strani.

Ozirom na specialni naš mlajši mora biti najvažnejši postulat v zagotavljanju ekzistenc po modernem disciplinarnem redu. Zato je nezadostna in nesprejemljiva vsaka pragmatika, ki ne daje takega jamstva. Kontrakt naj uredi tudi vprašanja delavnega urnika, dopustov, plačil za izredno delo in nagrad. Vprašanje plačil in napredovanja je urediti potem avtomatičnega napredovanja, določitev stopinj in z ozirom na vedno naraščanje draginje, dočim bi bilo ravnanje s svobodo, da posebno kvalificiranim uradnikom naklanjajo povišanja izven turnusa, ali pa osebnih dokladov, kajti službena pragmatika naj določi le neki minimum za vsakega uradnika. Zbor je sklenil uporabiti vsa sredstva v dosegu teh najvažnejših postulatov in pozivlja nameščence, naj se kompaktno in solidarno združijo v močno organizacijo.

Tržaška mala kronika.

Trst, 1. decembra.

Parnik nasedel. Parnik Dubrovniške paroplovne družbe „Petka“ je včeraj, v nedeljo, ob 5 popoldne odplul iz Kotora, a je ob pol 11 ponoči nasedel na klič „Franc“ in „Gizela“ v bližini Pule. „Petki“ so prihiteli na pomoč parnik „Danubius“ in več ladij vojne mornarice. Dosedaj se še ni posrečilo parnika spraviti s kliča.

Napad z revolverjem. Josip Colautti, star 39 let, rojen v Tičju, pristopen pa v Trst, kjer stanuje na Kolonjaki cesti št. 140, oče osmih otrok, in njegov svak Ivan Comici, stanujoč v ul. Sv. Franciška št. 32, sta bila lastnika kavarne „Moncenisio“. Comici je bil mesar in je imel kakih 14 do 16 tisoč kron premoženja in se je začel pogajati s tedanjim lastnikom omenjene kavarne vdovo Tizzijsko za nakup kavarne. Colautti, ki je bil tedaj uslužben pri tržaškem tramvaju, je opustil službo in je vstopil k svojem svaku kot solastnik v službo kot poslovodja kavarne, ki sta jo kupila s posojilom, ki sta ga najela pri „Consortio Industriale di mutui prestiti“. Kavarna je sicer uspevala, toda Colautti, ki bi bil raje na lažji način prišel do večjega imetja, z špekulacijo, ni bilo všeč delo v kavarni in zato je zahteval od vsakega, naj mu izplača 40.000 K in sam vodi dalje kavarno. Comici pa mu je ponujal samo 12 ali 14 tisoč, da bi se odrakel vseh svojih pravic, česar pa Colautti ni hotel sprejeti.

Ker se nikakor nista mogla pobotati, je Colautti tožil in končno je prišlo do prodaje kavarne, ki je ostala omenjenemu denarnemu zavodu, pri čemer lastnikoma ni ostala več nego kakih 10.000 K. Ta tožba in prodaja je le še povečala spor med svakoma in konec je bil žalostni dogodek, ki se je odigral danes zjutraj v kavarni „Moncenisio“.

Danes ob 6 zjutraj je prišel Colautti v kavarno. Novonameščeni kavaristiški poslovodja Alojzij Arisatto je videl, kako je Colautti razburjen, in ker je poznal njegovo hitro jezo, je dal poklicati policijskega stražnika in ga prosil, naj oitane v kavarni. Colautti ni ugajal stražnik v kavarni in je zahteval, naj se odstrani, ker se pa ni zgodilo takoj. Pozneje je pač stražnik odšel iz kavarne, a ostal je zunaj na ulici. Colautti, ki je tudi odšel iz kavarne, se je povrnil za nekaj časa, toda skozi drugi vhod, na trgu sv. Ivana, in je vstopil v kuhinjo, kjer je prišlo do hudega prepira med njim in njegovim svakom Comicijem, ki ga je pozivljali, naj se odstrani. Naenkrat pa je Colautti potegnil iz žepa revolver in je izstrelil vseh šest streliv proti svojem svaku.

Comici je pobegnil iz kuhinje, kličoč na pomoč, in prav tako tudi kuhar Angel Delpiro. Od vseh šestih streliv je zadel le eden in sicer Delpiro na desno roko, dočim je ostal Comici popolnoma nepoškodovan.

Ko je začel strele, je pred kavarno stoječ stražnik hitro odstopil v kavarno in takoj prijel Colauttija, ki se ni prav nič branil. Odvedel ga je na glavno policijo, kjer je izpovedal Colautti, da je prišel v kavarno zato, ker je imel vso pravico. Prišel pa je zato, da bi se bil domenil s svojim svakom glede svojih zahtev, da pa se je potem silno razjezil in v slepi jezi začel streljati, ne da bi bil vedel, kaj dela. Tudi navzočnost stražnika v kavarni da ga je silno razburila. — Colautti je svoje dejanje obžaloval in vprašal, če je koga ranil.

Drugi kuhar Anton Krivišič, je izpovedal, da je videl, kako je Colautti imel revolver skrit v rokavu in to je opazil tudi še drugi kuhar Benarad Del Piccolo.

Delpiro so odvedli na rešilno postajo, kjer so ga obverali. Popoldne pa so mu potegnili krogijo iz roke.

Težka poškodba. — Danes ponoči o pol 11 trč je prišlo pri igranju „more“ v kavarni Drioni na trgu Stare mitnice do živahnega prepira med 32letnim slugom Ro-

manom Ciani, stanujočim v ul. Petra Pavla Vergerja št. 232 in znanim zlikovcem Ermenigildom Folla. Od besed pa je prišlo tudi do dejanj in Ciani je potegnil iz žepa nož, s katerim je udaril po Folla in mu zadal več centimetrov dolgo rano od lica do vratu. Kri je ranjencu kar curkoma lila iz rane. Napadalec je bil aretiran, ranjenca pa so odpeljali v bolnišnico.

Stavka voznikov je izbruhnila danes popoldne pri Splošni delniški transportni družbi (Società anonima generale di trasporti). Stavka okrog 300 voznikov. Izbruhnila pa je stavka, kakor zatrjujejo vozniki, ker se družba ni hotela držati svoječasne pogodbe z vozniki, da jim bo plačevala po 27 K tedenske mezd.

Družba sama pojasnjuje, da je v resnici sklenila z vozniki dogovor za 27kronsko tedensko mezdo in da se je tega dogovora tudi strogo držala napram voznikom, ki so bili uslužbenci pri družbi ob sklepu tega dogovora. Pozneje sprejetim voznikom pa je plačevala začasno nekaj manj, toda ne izpod 25 K, to pa zato, ker novo sprejeti vozniki še nimajo potrebne prakse, kakor jo imajo stari vozniki. Po nekem času, ko bi se izkazali enako izvežbani, kakor stari, bi pa tudi novinci dobili enako mezdo. Ker torej družba ni hotela priznati novo sprejetim voznikom enake mezd, kakor jo imajo stari, je izbruhnila stavka.

50 kron je odnesel. Neki gostilničar je dal včeraj brezposelnemu premogarju Kristjanu Markušu 50 K, da bi mu za ta denar pripeljal koks iz mestne plinarne. Markuša je vzel denar in odšel, a potem ni bilo ne Markuše, ne koks ne kron, ker jih je Markuša lepo zapil. Gostilničar je stvar ovdal policiji in Markuša je bil aretiran.

Tatvine v kinematografih se množe vedno bolj in to zlasti o kinematografih v Vodovodni ulici. Tako je naznanil policiji neki Humbert Carečić, da mu je bila ukradena srebrna cigaretna doza, nekemu vojaku 97. pešpolka je bila ukradena denarnica v kateri je imel zlat prsten, neka Regina Vay pa je naznanila, da jej je izginila iz žepa denarnica s 7 K.

Nasilneži. Josip Marotto, star 21 let, dninar, renjiko iz Padove, je danes ponoči ob 2 prišel v stanovanje družine Josipa Pelisa v Majolični ulici št. 5, kjer je stanoval, in je z odprtim nožem grozil Pelisorisu, da jih pokolje. Pelis ga je odpravil iz stanovanja, a zjutraj ob 7 se je nasilnik zopet povrnil in zopet začel groziti. Ker ga je Pelis ovdal policiji, je Marotto sam odšel na policijski komisariat v ul. Bachi, kjer so ga zaprli.

— Matej Nadala, star 48 let, iz Krmina, je bil aretiran danes zjutraj v ljudskem prenočišču v Ponderosovi ulici, ker je tamkaj sirašovito rassjal in pobil več oken.

— Josip Mayer, star 31 let, iz Osljeka, je prišel ponoči v stanovanje Josipa Gombaca v ul. Frana Domitka Gnerazija, št. 6, kjer je Gombacem grozil smrtjo in razbil tudi vrata. Poklicali so redarja, ki ga je aretiral.

Tatvine. Ivanu Petrosinu, stanujočemu v ulici Stare mitnice št. 4 je včeraj neznan uzmovik zmelnil v tramvaju v ul. Conti starinsko žepno uro precejšnje vrednosti.

— Včeraj je bila aretirana 23letna Natalija Hartel, stanujoča v ul. Ponzanina 17, ki je kupila 20 rjub, ki so bile ukradene v mestni bolnišnici in so jih tudi našli pri njej.

Društvene vesti.

„Sava“ društvo svob. slov. akademikov na Dunaju, priredi svoj II. redni občni zbor XXII. teč. dne 5 dec. ob 8 zvečer v restavraciji „Hamerlinghof“, VIII. Hamerlingplatz z običajnim dnevnim redom. Prijatelji društva dobrodošli.

Mučilna krvavnica, ki mori bolnika fizično in duševno, ter mu greni življenje, se zdravi najlažje potom Saxlechnerjeve naravne kisle vode HUNYADI JANOS. Tega pravega prijatelja ne morejo pogrešati vsi oni, ki so vezani na sedeči način življenja, med njimi v prvi vrsti profesorji, učenci, doktorji, uradniki, pisatelji itd. Posebno v službah krvavnice nudi HUNYADI JANOS gotovo pomoč, tembolj pa, ker zdravi istočasno hipohondrijo ter pomnožuje slast do jedi. Dobi se povsod.

Ribič z veliko polenovko na rami je znamka pravega ribjega jetrnega olja „Emulzija Scott“

ki se izdeluje po avtentičnem in proizkušenem Scott-ovem načinu. Ker pa so v prodaji manj vredne ponaredbe, ki imajo več ali manj nižje kakovosti, ter so tako iz borno ponarejene, da se jih jako težko razločuje od prave, treba je strogo paziti pri nakupovanju, ter zavrniti vsako ponudbo.

Cena originalni steklenici, ki jo dobiva v vseh lekarnah Kron 2-50. Ako se pokliže 50 vinarjev v znakah trdki „Scott & B. wne G. m. b. H. Dunaj III.“, ter se ob tej priliki sklicuje na ta oglas, pokljemo potem ene lekarno, in sicer samo enkrat, steklenico emulzije „Scott“ za poskušnjo.

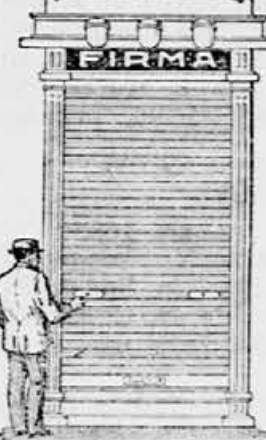
Mnenje gospoda dra. Astargieffa v žirnovem

Gosp. J. SERRAVALLO Trst.

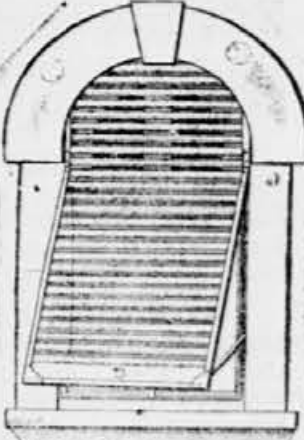
V svojih praksi sem imel večkrat priliko pripravi Vaš preparat ŽELEZNATO KINA - VINO SERRAVALLO (Vino di China Ferruginoso Serravallo) in že po prvih pitkih sem se prepričal o njegovem delovanju. Leta 1907 je razsajal v tukajšnji garniziji legar. Jaz kakor garnizijski zdravnik sem imel v oskrbi 45 bolanih na trebušnem legarju priplisal sem vsakemu konvalescentu 60 — 80 gramov Serravallovega vina na dan s primerno hrano in opazil, da je teža 15 do 20 dneh narasla 3 — 4 kilogramov. — V nekem slučaju močnega črevesnega vnetja sem priplisal Serravallovo Kina-vino z železom in pacijent je ozdravel v približno 3 tednih. Rabiti sem ga tudi proti bledini, malokrvnosti in suhemu ekscemu. Iz vseh teh polzkusov lahko sklepam, da je Serravallovo Kina vino z železom pomoček, ki povzdigne v kratkem času organizem, da je imenitno krepilo proti bledini in malokrvnosti. Po mojem mnenju je za nas Serravallovo Kina vino z železom prepotrebno tudi zato, ker ga bolniki radi jemljejo vsled dobrega aromatičnega okusa.

TRIRNOVO, dne 10. oktobra 1908.

Dr. ASTARGIEFF.

TOVARNA
ROULEAUX
Ing. LUDOVIK FISCHER
Ulica Moresi 72 TRST-ROJAN
TELEFON 14-41 dvakrat
Izdeluje jeklene kakor tudi lesene
ROULEAUX
Ima v zalogi vse potrebščine za lesene in jeklene ROULEAUX. Delo solidno.

Dr. PEČNIK

(Dr. PETSCHNIGG)

TRST, VIA S. CATERINA ŠTEV. 1.

Zdravnik za notranje (splošne) bolezni. 8 — 9 in 2 — 3 in špecijalist za kožne in vodne (spolne) bolezni: 11½ — 1 in 7 — 7½.

Prva hrvaško-slavonska parna mlekarna in sirarna - Končanica (Slavonija)

ponuja po najnižjih cenah po povzetju

čajno maslo, trapist in grojer ter liptavski sir.

Pošilja tudi v 5 kilogram. poštnem omotu.

Cenik zastoj in poštne prosto.

Predmeti za planince

Kuhalne priprave iz aluminija, planinske steklenice, noži in vilice, planinske palice, priprave za led, železa, snežni obroči, nahrbtniki.

Vsakovrstne obleke:

Sweater, planinske hlače, gamaše, čopice iz čiste volne, rokavice.

Steklenice Helios, več dni gorke in mrzle po 4 krone komad.

Modni predmeti za gospode, urajo, ovratnice, zapestnice in nogovce.

Za člane športnih in planinskih društev POSEBNE CENE.

Sportna trgovina Strukec

ulica S. Antonio 12 (nasproti Kred. poslojini)

V 8 dneh krog sveta

Posebna poročila za PALMA tisk dr. FRITZ KAUSCHUK

VI. dan: Brzjav iz Kalra:

V deželi peska — tam v Sahari
Si pete nihče več ne kviri

Podpetnik PALMA nosi tam Arabec vsak
O tem prepričaš se lahko na vsak korak

Splošno delniško prevozno društvo

v Trstu

sprejme takej praktične

VOZNIKE

Oglasiti se je v Trstu, ulica Ghoga šte. 3, pritličje.

Tržaška podružnica Slov. planinskega društva vabi vse člane dne 7. in 8. decembra na planinski izlet na Porezen (1632 m). Spored: Odhod iz Trsta v nedeljo, 7. decembra, s poljubnim vlakom drž. železnice do Hudejuzne. V Hudejuzni se prenoči. Zjutraj točno ob 6 odhoda na Porezen (4 ure). Na vrhu odmor v planinski koči naše posestnice Cerklj. podr. S. P. D. Sestop na Podbrdo in potem s poljubnim vlakom v Trst. Oprava planinska, v nahrbtniku nekoliko živila. Prijave za prenočišče do dne 4. decembra na tržaško podružnico ul. Torre bianca 41, I. Reditelja: Dr. Mat. Pretner in Avgust Waschte. Člani podružnice določijo za izlet proti športni izkaznici, ki jih izdaja podružnica, znižane povratne vozne listke. V slučaju neugodnega vremena izlet odpade. Prijatelji slovenskih planincev dobrodošli!

Združeni trgovci na Opčinah priredijo dne 10. jan. 1914. I. trgovski ples v dvorani „Pri Mičelu“. Čisti prebitek se obrne v dobrodelne namene.

Slov. akad. društvo „Slovenija“ na Dunaju naznanja, da se vrši drugi redni občni zbor dne 5. dec. t. l. z običajnim dnevnim redom v dvorani Zillmer. Auerpergstr. 6. Začetek ob 8 zvečer. Prijatelji društva dobrodošli. Obenem naznanjamo, da se vrši dne 3. dec. v društvenih prostorih „Slovenije“ predavanje tov. Viranta „O delegacijah“. Začetek ob 8 zvečer.

Vsi dotični, ki imajo izposolene knjige „Delavskega podpornega društva“, se vnapredu pozivljajo, da jih v najkrajšem času vrnejo, ker se bodo sicer morale siloma iztirjati in to radi preureditve knjižnice.

Akademsko društvo slovenskih tehnikov na Dunaju priredi III. redni občni zbor v petek, dne 5. decembra ob 8 zvečer v restavraciji Budweiser Bierhalle IV. okraj, Schleifmühlgasse 6. Gostje dobrodošli!

Slovensko gledališče v Trstu.

Intendanci se je posrečilo pridobiti za gostovanje slavnega, opernega tenorista

Stanislava Orželskega, bivšega ljubljanskega ljubljanskega občinstva in člana slovenske opere v Ljubljani. Slavni naš gost nastopi v krasni Straussovi operi

„CIGAN BARON“,

ki je našemu občinstvu še v živem spominu. Ta veleznamična predstava bo v nedeljo 7. t. m.

Popoldne se uprizori poslednjikrat Shakespearjev

„OTELLO“

In sicer kot kronska predstava. Vodstvo slov. gledališča hoče s kronske predstave omogočiti tudi revnejšim slojem obisk gledališča. Kronske predstave se bodo od sedaj naprej, če se obnesejo, vršile redno. Pri kronske predstavi stane vsak se denar, bodisi v parterju bodisi na galeriji samo 1 krono, stolišča pa povsod samo 50 vinarjev.

Prepričani smo, da bodo vsi ljubitelji gledališča z veseljem pozdravili ta sklep intendance.

Nar. delavska organizacija.

Občni zbor podružnice NDO pri Sv. Jakobu. V nedeljo dopoldne se je vršil v dvorani „Delavskega kons. društva“ pri Sv. Jakobu občni zbor šentjakobske podružnice NDO. Otvoril ga je tov. Volarič ter omenjal njegov veliki pomen. One delavce, zlasti kvalificirane, ki se ne brigajo za organizacijo, je podvrgel govornik ostri kritiki. Ako bodo delavci požrtvovalni in marljivi, si bodo lahko ustvarili potrebno moč za obrambo svojih interesov. Strokovni tajnik Brandner je nato poročal o razvoju organizacije šentjakobskega delavstva ter o reformaciji podružnice, ki je visela do danes takorekoč v zraku, toda v bodoče da bo avtonomna v vsakem oziru.

Po Brandnerjevem govoru se je vršila volitev odbora po listih. Izvoljen je bil enoglasno odbor, ki ga je predlagal volilni odbor, in sicer: Ernest Volarič, predsednik, Mihael Svigelj, podpredsednik, Anton Mevija, tajnik, Jakob Stokovič, blagejnik; odborniki: Hvasija Ivan, Barič Anton, Vrabec Alojzij, Sla Andrej, Valenčič Josip, Zgonc Mihael, Bole Anton. Pregledovalci računov: Pečar Josip, Pišot Fran. Nadzorstvo: Mihelič Dragotin in Škulja Alojzij.

K besedi se je oglašil tov. dr. Kisovec v imenu osrednjega izvrševalnega odbora NDO in je poudarjal potrebo večjega zanimanja za razne socialne institucije, ki so danes zaradi brezbriznosti slovenskega delavstva v rokah naših narodnih nasprotnikov. Tov. Pečar je v imenu deželnega izvrševalnega odbora NDO za Trst in okolico pozdravil ustanovitev samostojne podružnice, ki naj utrdi organizacijo slov. delavstva pri Sv. Jakobu. Tov. Barič je predlagal sledečo resolucijo: 1. Bodoči odbor podružnice NDO za Sv. Jakob naj uvede čim več predavanj, in to čimprej mogoče. 2. Priredi naj več zabavnih večerov z godbo, da se pride čim več v dotiko z nezavednim ljudstvom. 3. Odbor naj vpliva na odbore

posameznih društev pri Sv. Jakobu, da bi priporočali svojim članom, da se organizirajo v vrstah NDO. 4. Odbor naj zlasti gleda na to, da čimprej pride do ustanovitve konsumne zadruge za Sv. Jakob, ker to je nujno potrebno. Ta resolucija je bila enoglasno sprejeta.

Tovariš Škuljin je slikal razmere v mestni plinarni ter poudarjal, da bo treba proti krivicam, ki se gode slovenskim delavcem, najostreje nastopiti, nakar je pred sednik zaključil občni zbor.

Odbor podružnice NDO pri Sv. Jakobu. Novoizvoljeni odbor podružnice NDO pri Sv. Jakobu ima danes, v torek, ob 8 zvečer svojo prvo odborovo sejo v „Delavskem kons. društvu“.

I. tržaška slovenska godba. Danes ob 8 zvečer izredna vaja in v petek zaradi koncerta, ki se bo vršil v soboto.

Pevski zbor „Zveze jug. pek. pomočnikov“. Zveza jug. pek. pomočnikov namerava ustanoviti pevski zbor. Pekovski pomočniki, člani Zveze, ki bi se radi vpisali, naj se prikladi v uradu NDO, ul. sv. Frančiška 2.

Govorniška šola. Ker letošnje leto mislimo zopet otvoriti govorniško šolo, prosimo vse one, ki imajo smisel in veselje do govorništva, da se prikladi v našem uradu, ul. sv. Frančiška št. 2, vsak dan od 10 do 12 dopoldne in od 4 do 8 zvečer. Kadar bo zadostno število prikladih, pričnemo s poukom.

DAROV.

— Namesto venca na gomilo blage gospice Anke Bogdanovič, preminule v Sibeniku, darujeta Ema in Srečko Bartel ženski podružnici družbe sv. Cirila in Metoda kron 20.—. Denar hrani uprava „Edinosti“.

— Za Božičnico so nadalje darovali: po 10 K g.a. Delles, dr. Fr. Mandić, Gr. Stepančič, Vl. Ternovec.

Po 5 K Olga Bandel, Andrej Ternovec iz Csepel (Ogrsko) Mihael Uršič 3 K. Linčič Knaus 1 zimsko jopico in 1 obleko.

Vesti iz Goriške.

Učiteljski shod. Okrajno goriško učiteljsko društvo priredi v četrtek dne 4. decembra ob 4 predpoldne pri „Zlatem jeleni“ v Gorici shod vsega slovenskega učiteljskega na Goriškem po § 2 društvenega zakona. Dnevni red: 1) Gmotno stanje, 2) Predlogi.

Iz Vrtojbe, 29. novembra 1913. Včeraj popoldne je bila občinska seja, v kateri se je pretresoval proračun občinskih potreb. — Vršil se je pa prizor, ki ni nikakor dostojen, ter ne spada v občinsko dvorano.

Starešina gospod Mayer se je brez povoda drl in vpil, kakor da kandidira za na St.-petersko ceto. Stvar je namreč ta-le: Starešina g. Mayer je šel s svojimi „Bulldoggi“, ki ga je vjel tam nekje na Mirenški cesti, v Trst. Naletela sta na konfederca. Ker je bil „Bulldogg“ brez razglašnika, bi ga bil konfederca skoro odpejal.

Gospod Mayer se je legitimiral za — župana Vrtojbenskega! Pravemu županu to seveda ni bilo prav in je ta dogodek povedal v seji. Ko pa je starešina g. Mayer to čul, je pobesnel. Pravilo pa tudi, da je bil nekoliko — dobre volje. Kričal je, divjal, in se peril. Sto kron, je vpil, dam za občinske uboge, pojdite Vi župan zmeni v Trst! Na vprašanje, kaj bosta tam, je odgovoril, da bo kupoval tržaške fige. Naj biže pa je šlo za kako stavo. Kakor se je izvedelo izza kula, so v krčmi „Pri Mičužu“ (frakcija „Koritarji“), kjer je Mayer stalen gost, stali, da, kdor spravi župana brezpotrebno v Trst, bo na prihodnjih občinskih volitvah izvoljen za župana. In starešina gospod Mayer, ki še po dnevi sanja o tem, se je z vso vno zmožnostjo potegnil in kmalu bi se mu posrečilo! Da se to ni zgodilo, pripisati je le previdnosti župana! — Mayer se daja skoro vedno spremljati od „Bulldogga“, ta pa ni preveč zanesljiv, popada večkrat, in kadar gre mimo kake „grobice“, naravnost podivja. Gosp. župan ve to in je pot v Trst hvaležno odklonil!

Torej gospod Mayer, sto kron, bodoči župan in tržaške fige so — fuč. Starešinstvo in gospod župan naj za v prihodnje poskrbijo, da se taki prizori ne bodo več ponavljali. Kdor se hoče dostojno vesti v občinskih sejah, naj pride, kdor pa tega ne zna, naj ostane doma. Občinska dvorana vendar ni mesto za take zoprne komedije. Poslušalec.

Vesti iz Istre.

Igra narave. Iz Portorose nam piše prijatelj našega lista: Požijam Vam jabolčni cvet, vtrgan na tuksenjem šolskem vrhu. Pred tremi tedni je cvetela breskev. Imela je tri cvete. Pustil sem jih, da vidim, kako se razvijajo. Dva sta se oplođila in se razvila do breskvic grahove debelosti, ki pa ste te pri odpadli.

Kupujte Koli nsko cikorijo!

MALI OGLASI
se računajo po 4 stot. besedo.
Masno tiskane besede se računajo enkrat več. Najmanjša pristojbina znaša 40 stotink.

Gramofoni Zanetti. Nove slovenske plošče. Močan in čist glas. Zajemane samo v zalogi ZANETTI v ul. Cavana. 2668

Praktikantinja večja slovensčina, nemščina in italijanščina v govoru šče mesta. Ponudbe pod „Olga“ na Inzeratni oddelku Edinosti. 2871

Lepa meblirana soba s dvema posteljama, prostim ugodm in hrano se odda. Ul. Torre bianca št. 15, vrata 12. 2872

Otroški vrtec v Škdnju išče posrednice. Zglasi se je pri tajnici „Podružnice“ M. Gr. 474. 2664

Proda se prenovljena hiša s 4 prostori. Naslov rove Ina, odd. Edinosti. 2663

Prodajo se vrata, okna, umivalniki, stopnice, kamnite opeke. Via Curoneo 45—47, nasproti vojaške bolnišnice. 2665

Udovec star 38 let, z imetjem 5000 kron in stalno službo, se želi pročitati z udovo ali dekletom z malo otro, brez otr k, staro 30—40 let. Pisati je pod „P. Rožmarin“ poštno-ležečo pošta Senjan. 2666

60 komadov prašček ima na prodaj pri Ivanu Baša v Heipeljah trgovcu Ivan Smiljanec. 2667

Odprla se je osmica v Kjarboli-Ponziana št. 53. — Toči se vipavsko vino prve vrste po 80 vin. — Za družine po 72 vin. Za obilen obisk se priporoča Fran Stare. 2669

PLESNA ŠOLA danes zvečer od 8.30 do 10.30 se vrši v dvorani „Konsumnega društva“ pri Sv. Jakobu. 2492

Voznik z dvema paroma težkih konj in dvema tovornima vozoma išče stalno delo. — Ponudbe pod „Voznik“ na Inzeratni oddelku Edinosti. 2651

Cepljene trte I. vrste naročite dokler jih je še v zalogi! Cenik na razpolago. Forčić i drug., trznica. Komen. 2679

Izurjen mladenič iz Bolgarske išče delo kot šofer, elektrotehnik, maš. nist ali slično. Ima dobra spravevala. Prijazne ponudbe pod Velko Petrof na Inzeratni oddelku Edinosti. 2655

PRIPOROČLJIVE TVRDOKE.

Rudolf Kompara Trst, ulica Giuseppe Caprin št. 3. Priporoča cenjenemu občinstvu svojo mizarško delavnico. Izvršuje vsa v to stroko spadajoča dela in popraviljanja. Načrti in projekti na razpolago. Po želji prihaja tudi na dom. 2532

Fran Saksida ulica Fornace 13. Sovernar in trgovina glasovirjev in pianinov. Razpošilja na vse kraje. Izvršuje vsakovrstna popraviljanja. Delo zjamčeno. Cene zmerne. Svoji k svojim! 2224

Ante Lisica, Trst ulica Lazaretto vecchio št. 36. — Zalega vina s pridruženim gostinjo. — Vino iz Visa iz Preljica prve vrste. Gostilna v ulici Casimiro Donadoni št. 2 in v ulici Campo S. Giacomo št. 15, v kateri se prodaja tudi dalmatinski tropinovec, li kerji ter veracut in marsala na drobno. V vseh gostilnah se prodaja raznovrstna gorka in mrzla jedila ter prvovrstno pivo. Cene zmerne. — Priporoča se za obilen obisk. 2799

Josip Visnovic Zaloga ulica Dante Alighieri št. 3.

Peki in slaščičarji! Lopate male in velike, lopate v obliki vesla, vedno na izbero. Zajemčena kakovost. Cena od 4—6 kron.

Josip Grižon TRST, ulica Belvedere št. 2

Prodajalna čevljev finih in preprostih za moške, ženske in otroke vseh vrst. — Sprejemajo se naročila po meri in popravki. CENE ZMERNE.

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

DOBRO VINO belo in črno
Pristnost se jamči. — ANTON SINKOVIČ
Koper — Via Combi št. 698 — Koper.

Franjo Stegú
Trst, ul. Caserma 19
priporoča cenj, občinstvu svoj Buffet z vsakovrstnim prekaženim mesom. Salame, vsakovrstni sir in sardine. Vino in pivo prve vrste.

UMETNI ZOBJE
Plombiranje zobov.

Izdiranje zobov brez

vsake bolečine

Dr. J. Cermák V. Tuscher

zobozdravnik konces. zobni tehnik

— TRST —

ulica della Caserma št. 13, II. nadst.

Zobotehnični ambulatorij Univ. zdravnika

Dr. Makso Barry

Ermanno Schultze, I. tehnik.

Trst, ulica Caserma št. 17, II. nadst.

Posebni zavod za umetne zobe brez umetne plošče. Plombiranje z zlatom, platino in porcelanom. Vsa dela brez bolečin. Zrešanje krive rastočih zob. Zmerne cene.

Sprejema od 9 do 1 in od 3 do 6 pop.

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****